

Dějiny právního myšlení (jaro 2019)

Téma Princip proporcionality

- Přiměřenost a proporcionalita
  - Viz k tomu **literatura**: zejm. Ondřejek, P. *Princip proporcionality a jeho role při interpretaci základních práv a svobod*. Praha: Leges, 2012, Rosenkranzová, O. a kol. *Praktikum z právní metodologie*. Praha: Leges, s.r.o., 2017, s. 63 a násl.
  - Pojmové rozlišení:
    - 1) Proporcionalita (přiměřenost) sensu largissimo
      - Právní princip spjatý s existencí práva
      - Právo má na společenské vztahy působit přiměřeně (úměrně cíli právní regulace a **povaze** životního vztahu)
    - 2) Proporcionalita largo sensu
      - Používá se při vymezení hledisek (prvků či kritérií) proporcionality
      - Součást materiálního právního státu
        - Meta-princip (princip o principech)
        - Metodologický test pro aplikaci principů
    - 3) Proporcionalita sensu stricto
      - Samotné zvážení přiměřenosti omezení základního práva, principu či hodnoty
- Souvislost mezi teorií principů a principem proporcionality
  - Viz k tomu **literatura**: Holländer, P. *Filosofie práva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2006, s. 148-170,
  - principy jsou druhy norem s aproximativní (nikoli absolutní) platností
  - jejich předmětem mohou být jak základní práva a svobody, tak kolektivní dobra (hodnoty)
  - princip lze rozpoznat pouze je-li v konfliktu s jiným principem
  - kolize principů se řeší pomocí principu proporcionality
  - **PRINCIPY JSOU PŘÍKAZY K OPTIMALIZACI**
- Hodnotová teorie a princip proporcionality
  - Hodnoty (axiologie) vs. principy (deontologie)
  - Princip jako nástroj k ochraně hodnoty
  - Hierarchie hodnot oproti relativizaci skrze proporcionalitu
  - Úvahy o absolutní přednosti určitých hodnot (kupř. lidská důstojnost)

- Princip praktické konkordance
  - Alternativa (spíše předstupěň) metody proporcionality založená na „vážení“
  - Omezení základního práva je možné pouze potud, pokud je nezbytné k potvrzení (prosazení) jiného principu či základního práva
  - Hranice možného omezení jsou dosaženy, jakmile kolidující právo či princip dosahuje svého největšího působení
  - Použit např. v rozsudku BVerfGE Krucifix (1995)
- Metoda vážení (poměrování)
  - Spočívá v tom, že jsou stanoveny tzv. preferenční věty, na základě nichž jsou porovnávány dotčené hodnoty (principy) v kontextu konkrétního právního případu
  - Čím více se od jedné hodnoty odhlíží (tzn. v daném případě se nenaplnuje, tím více se naplňuje hodnota (princip) konkurenční
  - Vážení principů nepředstavuje úlohu typu „všechno nebo nic“, nýbrž jde o „optimalizaci působení práva ve společnosti“
- Test proporcionality – judičiální metoda

Viz k tomu **literatura:**

- Ondřejek, P. *Princip proporcionality a interpretace omezení základních práv v ústavním právu*. In. Gerloch, A., Tryzna, J., Wintr, J. (eds.) *Metodologie interpretace práva a právní jistota*. Plzeň, 2012, s. 258 – 271. Holländer, P. *Zásada proporcionality: jednosměrná ulica, alebo hermeneutický kruh?* In. Holländer, P. *Filipika proti redukcionizmu*. Bratislava: Kalligram, 2009, s. 139 – 162; Kosař, D. *Kolize základních práv v judikatuře Ústavního soudu ČR*. *Jurisprudence*, roč. 2008, č. 1, s. 3 a násl.
- Vymezení německým ústavním soudem (Bundesverfassungsgericht – BVerfGE) v druhé polovině 20. stol.
- Zdrojem proporcionality je princip materiálního právního státu v kauzách:
  - Lebach BVerfGE 536/72 (svoboda tisku vs. ochrana osobnosti)
  - BVerfGE 51, 324
- Proporcionalita v judikatuře ÚS ČR
  - Struktura – kritéria (3 – 4 krokový test)
  - Minimalizace zásahu do základních práv (čl. 4 odst. 4 Listiny)
  - Šetření podstaty a smyslu základních práv
- Rozbor jednotlivých kritérií proporcionality (vhodnost, potřebnost, proporcionalita stricto sensu)
- Proporcionalita a teleologie

